

**Egy magyar örökség:
Szelényi Károly fényképész életműve**

Szerencsére még lezáratlan, hiszen szerzője még csak hetven éves, de biztosan tudjuk, hogy Szelényi Károly életműve máris a tárgyi értelemben is felfogott magyar örökség része. Ez az anyag, amely mintegy hatvan éve halmozódik, – hiszen életrajzából tudjuk, hogy tizenhárom évesen már ifjúsági fotókiállításon nyert díjat – számoljunk csak: legalább az 1950-es évek közepe óta szolgál híradással mindarról, amit Magyarországról: tájról, kultúráról, művészetről tudni érdemes és kell. Ez két emberöltőnyi idő, és ki tudná megszámlálni, mennyi expozíció, amelyből a legsikeresebbek, a kiadásra, archiválásra érettek mintegy helyettünk látnak, emlékeznek és emlékeztetnek – sokszor már eltűnt, idővel megváltozott, vagy csak velünk fakult élethelyzetekre, tárgyakra és tájakra, ismert vagy csak tipikus személyekre, s mindezt egy technikával szövetkezett, megerősített szem, összetéveszthetetlenül egyéni látásmód közvetítésével.

Ez időben változott az egyéniség és a látásmód is. Kezdetben, amikor Szelényi hosszú ideig a Corvina Kiadó fotográfusa volt, a műalkotások világa állt figyelve központjában: tárgyak és együtteseik életre keltése, s a legnehezebb: festmények reprodukálása. Legnehezebb, mert feladatát soha nem a színes felület amúgy is lehetetlen visszaadásában, hanem a benyomás rögzítésében kereste és találta meg. Múzeumi feladatokon, művész barátok munkáinak szíves-örömet vállalt visszaadásán kívül a nemzeti örökség számos fontos darabját valóban mindenki számára hozzáférhetővé tevő munkái tartoznak ebbe a sorba: a koronázási jelvények felelősségteljes figyelemről tanúskodó felvételei, a Magyar Tudományos Akadémia műkincseinek és épületeinek, a herendi porcelánoknak dokumentációi.

Már a Corvina kötelékében közeli és távoli vidékek, tájak, városok és műemléki együttesek fotózása felé fordult: Veszprém, a Balaton-vidék, Pécs, Eger, a Wekerle-telep és általában a főváros megszokott vagy mások számára elérhetetlen – pl. légi felvételekkel illusztrált – környezetet, struktúrákat, életet láttató dokumentálására. Ezek a vállalkozások különösen fellendültek és örvendetes gazdasággal jelentek meg akkor, amikor feleségével, Farkas Arankával, a Magyar Képek kiadói vállalkozás keretében ehhez szabad kezét is kapott – ahogyan mondani szokás, ennek a vállalkozásnak főleg önmagában volt a jutalma.

Nemcsak a feladatok változtak: az eszközök is: Szelényi Károly munkássága a fotótörténet utóbbi, forradalminak mondható történetének is emléke: a tónusos fekete-fehér felvételek világától a színes diákon keresztül a mai digitális képekig. És a fotós, aki mindig is, de egy ideig, az Iparművészeti Főiskolán hivatalosan is tanította mesterségét, annak technikai fogásai mellett érdeklődéssel fordult a fényképezés elméleti kérdései felé. „Hátha minden e világon, / Földi életem, halálom / Csak mese, csalódás, álom”? – Ez a filozofikus kérdés is a színes emulziók illetve a pixelek valóságot idéző varázslatának titkaihoz, a színelmélet kérdéseinek feszegetéséhez vezetett: az eredményt 2012-ben kiadott könyve, a *Színek – a fény tettei és szenvedései, Goethe színtana a mindennapokban* szűrte le. Tanulságai nemcsak a színek, színérzetek közvetítésének és visszaadásának törvényszerűségeit gondolják újra, hanem beláttatják azt is, mennyire összetett szellemi tevékenység eredménye az, amibe mint a valóság látszatát keltő ábrázolásba hajlamosak lennénk egyszerűen belefeledkezni.

Szelényi Károlyt nem csak mint képeket rögzítő és megörökítő mestert ajánlom jó szívvel a magyar örökség gyarapítói sorába, hanem mint gondolkodó, tevékeny és kreatív egyéniséget is. Tőle tudom, hogy amikor a hazatért magyar koronázási jelvények minél teljesebb, részletes és pontos dokumentálása volt a feladata, a legtöbb baja az országalmával gyűlt meg, amelynek ragyogó ezüst gömbje sehogyan nem akarta megtagadni globus-mivoltát: benne mint konvex tükörben mindig megjelent a környezet és a fényképész képe is. Végül valamilyen spray-vel sikerült ezt a tulajdonságát kikapcsolni. Ilyen Szelényi öröksége is: minden szerénysége, visszahúzódása ellenére is őrzi tükörképét, felfedező pillantásának emlékét.

Dr. Marosi Ernő
művészettörténész
az MTA r. tagja